

Baten van de ondergrond

*Leren van ex-post MBKA evaluatie van
gerealiseerde projecten*

Olaf Koops

Netherlands Economic Observatory

Wat is een maatschappelijke kosten-baten analyse?

Overzichtelijke beschrijving van alle effecten van een projectalternatief die de maatschappij ondervindt

Welvaartsbegrip: financiële, economische en maatschappelijke waarde

Zo veel mogelijk in euros uitgedrukt (rationalisatie)

Uniformiteit, transparantie, vergelijkbaarheid

Afwegingsinstrument voor publieke investeringen

Waarde in de economie

- Directe effecten (eigenaren/exploitanten, gebruikers)
- Indirecte effecten (doorwerking directe effecten via markten)
- Externe effecten (doorwerking via niet-geprijsde goederen die het welzijn van derden beïnvloeden)
 - Positief: kennisspillover, agglomeratievoordeel
 - Negatief: lawaai, congestie, fijnstof, bodemvervuiling, cultuurhistorie
- Vanuit Economische Theorie allerlei methoden ontwikkeld om niet-geprijsde effecten te waarderen
- Niet alle effecten in euro's uitgedrukt in MKBA (PM posten, kwalitatief)

OEI leidraad

- Betuwelijk debacle
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu
- Verplicht voor publieke investeringen in (grote) infrastructuur, vrijblijvend toegepast op andere domeinen (zorg, ICT, veiligheid, etc.)
- Uniformiteit in aanpak MKBA
- Richtlijnen en aanwijzingen voor opzet MKBA
 - Effecten
 - Saldo kosten en baten
 - Risico's en onzekerheden

De ondergrond in MKBA

- Ondergrondse projecten
 - Parkeergarages
 - Bundeling van kabels en leidingen
 - Grond- en drinkwaterwinning
 - WKO systemen, CO2 opslag, bodemenergie
 - Olie en gas, delfstoffenwinning
- Ondergrondse baten en kosten
 - De baten van de ondergrond liggen boven de grond!
 - Graafkosten
 - Kabels en leidingen
 - Opslagcapaciteit (water, energie, CO2)
 - Geothermie

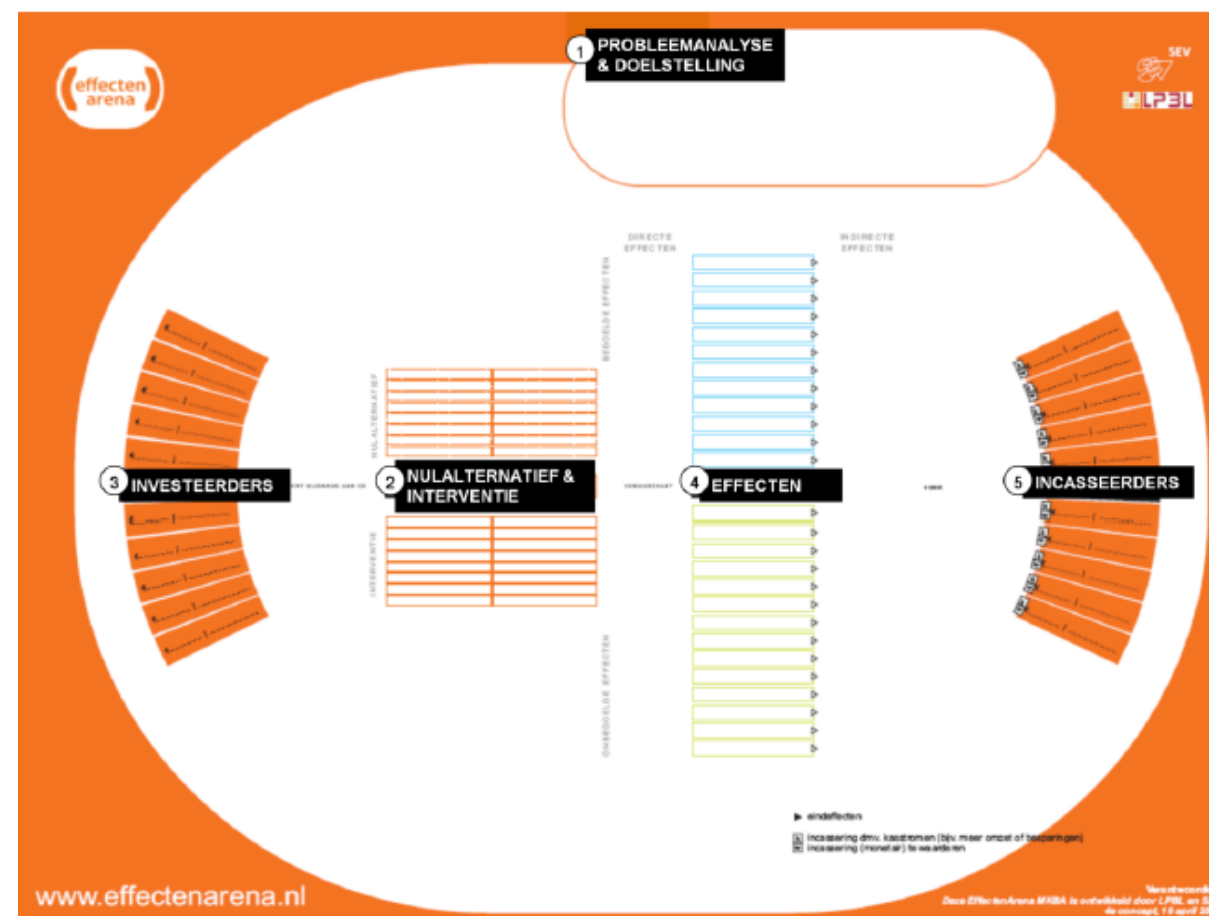
MKBA in het planvormingsproces

- Laat in het planvormingsproces
- (verplicht) afwegingsinstrument tussen projectvarianten
- Niet toegankelijk voor niet-economen, beladen door positie t.o.v. het politieke besluitvormingsproces

- Breder toepasbaar
- Instrument voor inzichtelijk maken van maatschappelijke waarde en belangen van alle partijen
- Instrument voor planoptimalisatie vroeg in het planproces

Voorbeeld: MKBA effectenarena

- Workshopvorm
 - Investeerders en incasseerders
 - Gezamenlijk beeld van effecten project
-
- Probleemstelling
 - Draagvlak alle partijen
 - Belangen alle partijen

Case Haagse tramtunnel

- Plannen uit het pre-OEI tijdperk
- 2 tramhaltes en een parkeergarage
- 1996-2004 bouwperiode, 4 jaar langer dan gepland
- Kostenoverschrijding van 95 mln euro, +68% (234 ipv 138 mln euro)
 - ondergrond
 - innovatieve bouwtechniek
- Is er ook sprake van een batenoverschrijding?
 - Ex-post MKBA evaluatie

Ex-post mkba Haagse tramtunnel

- Insteek project is vanaf begin geweest op ruimtelijke kwaliteit geweest, niet op capaciteit
- Informatie exploitanten: Qpark, HTM, Gemeente Den Haag
- Mogelijk andere bronnen: CBS, MRDH, Locatus, Stec/DTZ
- Te onderzoeken batenposten 2004-2014, o.a.:
 - Reistijdwinsten gebruikers en op heel vervoerssysteem
 - OV-gebruik en OV-bereikbaarheid Den Haag ZuidWest
 - Business case parkeergarage Qpark
 - Onderhoudskosten (o.a. ondergrondse veiligheid)
 - Waardevermeerdering woningen, winkels, kantoren
 - Impact grondwater, kabels en leidingen
 - ...